

TVÅ SPRÅK ELLER FLERA?

Råd till flerspråkiga familjer

DWA LUB WIĘCEJ JĘZYKÓW?

Porady dla rodzin wielojęzycznych

Polsk version

TVÅ SPRÅK ELLER FLERA? Råd till flerspråkiga familjer

Beställs från:

Liber Distribution

162 89 Stockholm

e-post: skolutveckling@liber.se

tel: 08-690 95 76

fax: 08-690 95 50

Best. nr: U06:107

Text: Språkforskningsinstitutet i Rinkeby

© Myndigheten för skolutveckling 2006

Översättning: Eqvator AB

Foto: Ann Eriksson, där ej annat anges

Produktion och grafisk form: Ord & Bildmakarna AB, Stockholm

Tryck: Sjuhäradsbygdens tryckeri, Borås

ISBN: 91-85128-36-8

Innehåll

Tvåspråkighet – en värdefull resurs _____	2
Flerspråkiga familjer är olika _____	2
Kan barn lära sig två eller flera språk lika bra? _____	4
Vilket språk ska vi tala med vårt barn då vi föräldrar talar ett annat språk än svenska? _____	5
Vilket språk ska jag tala med barnet om vi föräldrar har olika modersmål? _____	6
Kommer mitt barn att lära sig svenska om jag fortsätter att tala mitt modersmål med barnet? _____	8
Är det dåligt om mitt barn blandar språken? _____	10
Vad ska jag göra om mitt barn bara svarar på svenska? _____	12
Vad kan jag göra för att stödja mitt barns utveckling i modersmålet? _____	14
Hur kan jag stödja mitt barns språkutveckling i svenska? _____	16
Vad ska jag göra om mitt barn slutar prata i förskolan? _____	18
Ska mitt barn ha modersmålsstöd i förskolan? _____	20
Ska mitt barn läsa ämnet modersmål i skolan? _____	22
Ska mitt barn läsa ämnet ”Svenska som andraspråk” i skolan? _____	24
Några ordförklaringar _____	26
För vidare läsning och andra tips _____	28

Spis treści

Dwujęzyczność – cenna umiejętność _____	2
Rodziny wielojęzyczne różnią się między sobą _____	2
Czy dziecko może nauczyć się dwóch lub więcej języków równie dobrze? _____	4
W jakim języku mamy jako rodzice rozmawiać z naszym dzieckiem, jeżeli posługujemy się innym językiem niż szwedzki? _____	5
W jakim języku mam rozmawiać z dzieckiem, jeżeli jako rodzice posługujemy się różnymi językami ojczystymi? _____	6
Czy moje dziecko nauczy się szwedzkiego, jeżeli będę z nim nadal rozmawiać w moim języku ojczystym? _____	8
Czy to źle, jeżeli moje dziecko miesza języki? _____	10
Co mam zrobić, jeżeli moje dziecko odpowiada tylko po szwedzku? _____	12
Co mogę zrobić, by wspierać rozwój języka ojczystego u mojego dziecka? _____	14
W jaki sposób mogę wspierać rozwój języka szwedzkiego u mojego dziecka? _____	16
Co mam zrobić, jeżeli moje dziecko przestaje rozmawiać w przedszkolu? _____	18
Czy moje dziecko powinno otrzymywać w przedszkolu wsparcie języka ojczystego? _____	20
Czy moje dziecko powinno uczyć się w szkole przedmiotu „Język ojczysty”? _____	22
Czy moje dziecko powinno uczyć się w szkole przedmiotu „Szwedzki jako drugi język”? _____	25
Wyjaśnienie kilku pojęć _____	27
Dalsza lektura i inne wskazówki _____	28

Tvåspråkighet

– en värdefull resurs

De flesta människor i världen är två- eller flerspråkiga.

Två- och flerspråkighet är mycket värdefullt både för den enskilda människan och för samhället. Familjer som flyttat från ett land till ett annat har lättare att hålla kontakten med ursprungslandet om de bevarar sitt modersmål. Barnen i sådana familjer har större möjlighet att ta till sig föräldrarnas kulturarv om de kan föräldrarnas språk.

Den som är tvåspråkig kan också lättare förstå värdet av kulturell mångfald och kan där igenom få en rikare bild av världen.

Modersmålet betyder också mycket för kontakten i familjen och med släktingar, vilket hjälper barnet att känna sig säkrare i sin egen identitet och tillhörighet.

Alla barn kan lära sig två eller flera språk samtidigt, men det är inte så vanligt att man lär sig båda språken lika bra.

För att barnen ska kunna utveckla båda språken till en mycket hög nivå krävs att både hem, förskola och skola aktivt hjälps åt. Det är viktigt att de vuxna i barnens omgivning, på olika sätt, uppmuntrar och stöder användningen av minoritetsspråket. Genom att använda minoritetsspråket – inte bara i familjen, utan också på lekplatsen, i förskolan, i klassrummet och på arbetet – kan föräldrar och lärare konkret visa barnen att det är naturligt med flerspråkighet.

Tvåspråkigheten för med sig så mycket positivt att de flesta familjer som har två eller flera språk aldrig skulle kunna tänka sig att vara utan dem.

Den tvåspråkiga utvecklingen underlättas också om det övriga samhället är positivt till att människor talar flera språk.

Flerspråkiga familjer är olika

Familjer kan vara två- eller flerspråkiga på många olika sätt. Båda föräldrarna kan ha ett gemensamt modersmål som är ett annat språk än svenska, t ex somaliska. En förälder kan ha sitt ursprung i ett land där man talar ett språk hemma och ett annat i skolan, t ex kurdiska hemma och turkiska i skolan. Föräldrarna kanske inte har samma modersmål, utan barnet får redan från början höra två eller tre språk hemma, t ex i en familj med en arabisktalande pappa och finsktalande mamma och kanske föräldrarna använder ytterligare ett annat språk för att tala med varandra, t ex engelska. Alla familjer består inte heller av ”mamma-pappa-barn,” utan också av äldre släktingar som har en aktiv roll i barnens fostran och som kanske också tillför ytterligare språk i barnets värld. Även ensamstående föräldrar kan ibland vilja satsa på tvåspråkighet.

Dwujęzyczność

– cenna umiejętność

Większość ludzi na świecie jest dwujęzyczna lub wielojęzyczna.

Dwujęzyczność i wielojęzyczność są bardzo cenne zarówno dla jednostki, jak i dla społeczeństwa. Rodzinom, które emigrowały z jednego kraju do innego, łatwiej jest utrzymywać kontakt z krajem pochodzenia, jeżeli zachowają swój język ojczysty. Dzieci z takich rodzin mają większe możliwości przyswojenia sobie dziedzictwa kulturowego rodziców, jeżeli znają ich język.

Osoba dwujęzyczna może również łatwiej zrozumieć wartość zróżnicowania kulturowego i uzyskać w ten sposób bogatszy obraz świata.

Język ojczysty ma również duże znaczenie dla kontaktów w obrębie rodziny oraz kontaktów z krewnymi, co pomaga dziecku czuć się bezpieczniej pod względem swojej własnej tożsamości i przynależności.

Wszystkie dzieci są w stanie uczyć się dwóch lub więcej języków jednocześnie, jednakże nie jest rzeczą tak powszechną, by nauczyły się obu języków równie dobrze.

Do tego, by dzieci mogły rozwinąć oba języki na bardzo wysokim poziomie, wymagana jest aktywna współpraca domu, przedszkola i szkoły. Ważne jest, aby osoby dorosłe w otoczeniu dzieci na różne sposoby wspierały je i zachęcały do używania języka mniejszości. Dzięki używaniu języka mniejszości – nie tylko w rodzinie, lecz również na placu zabaw, w przedszkolu, w klasie i w pracy – rodzice i nauczyciele mogą w konkretny sposób pokazać dzieciom, że wielojęzyczność jest rzeczą naturalną.

Dwujęzyczność niesie ze sobą tyle pozytywnych aspektów, że większość rodzin posługujących się dwoma lub więcej językami nie mogłaby sobie wyobrazić sytuacji, w której byłaby ich pozbawiona.

Rozwój dwujęzyczny jest również łatwiejszy wtedy, gdy reszta społeczeństwa jest pozytywnie nastawiona do tego, że ludzie mówią kilkoma językami.

Rodziny wielojęzyczne różnią się między sobą

Rodziny mogą być dwujęzyczne lub wielojęzyczne na wiele różnych sposobów. Oboje rodzice mogą mieć wspólny język ojczysty, inny niż szwedzki, np. somalijski. Jeden z rodziców może pochodzić z kraju, w którym innym językiem mówi się w domu, a innym w szkole, np. język kurdyjski w domu i język turecki w szkole. Rodzice mogą nie mieć wspólnego języka ojczystego i dziecko od samego początku słyszy wtedy w domu dwa lub trzy języki, np. rodzina, w której ojciec mówi po arabsku, matka po fińsku, a oboje, rozmawiając ze sobą, używają jeszcze innego języka, np. angielskiego. Nie wszystkie rodziny składają się tylko z układu „matka-ojciec-dzieci”, lecz obejmują również starszych krewnych, którzy odgrywają aktywną rolę w wychowaniu dzieci i być może wprowadzają do świata dziecka kolejne języki.

Kan barn lära sig två eller flera språk lika bra?

Ja, men eftersom man ofta använder de olika språken i skilda sammanhang är det vanligt att tvåspråkiga barn klarar vissa ämnesområden och situationer bättre på det ena språket än på det andra. Barnet har kanske lättare att berätta på svenska vad som har hänt i skolan, medan det föredrar sitt modersmål för att tala om sådant som hör familjen till, t ex mat, kläder och släktingar. Barnet kanske använder sitt modersmål i samtal med äldre släktingar och föräldrar men växlar mellan de olika språken när det talar med syskon och kamrater. Sådana språkanvändningsmönster är naturliga för tvåspråkiga individer och brukar förändras under livets gång.

Czy dziecko może nauczyć się dwóch lub więcej języków równie dobrze?

Tak, ale ponieważ często poszczególne języki są używane w różnych okolicznościach, powszechną rzeczą jest to, że dzieci dwujęzyczne z pewnymi tematami i sytuacjami lepiej radzą sobie w jednym języku niż w drugim. Dziecku może być łatwiej opowiedzieć po szwedzku o tym, co zdarzyło się w szkole, a język ojczysty woli wtedy, gdy mówi o rzeczach związanych z rodziną, np. jedzeniu, odzieży i krewnych. Dziecko może używać swojego języka ojczystego w rozmowach ze starszymi krewnymi i rodzicami, lecz przechodzi między poszczególnymi językami, rozmawiając z rodzeństwem i kolegami. Tego rodzaju wzorce użycia języków są naturalne dla jednostek dwujęzycznych i zazwyczaj ulegają zmianie w ciągu życia tych osób.

Vilket språk ska vi tala med vårt barn då vi föräldrar talar ett annat språk än svenska?

Tala det språk ni behärskar bäst och som ni kan uttrycka er mer nyanserat på. För många är det modersmålet. Det är också lättare att uppfostra sina barn på ett språk som man bättre kan uttrycka sina känslor på. Många vuxna har också lättare att återge sagor och berättelser från sin egen barndom, sjunga sånger eller göra rim och ramsor tillsammans med barnet på det språk de själva talade som barn. Sådana aktiviteter betyder mycket inte bara för kontakten med barnet utan också för barnets allmänna språkutveckling.

Välj det språk som känns naturligast!

W jakim języku mamy jako rodzice rozmawiać z naszym dzieckiem, jeżeli posługujemy się innym językiem niż szwedzki?

Rozmawiajcie w tym języku, którym władacie najlepiej i w którym potraficie wyrażać się w bardziej zróżnicowany sposób. Dla wielu osób jest to język ojczysty. Łatwiej jest również wychowywać dzieci w języku, w którym lepiej potrafimy wyrazić swoje uczucia. Wielu dorosłym łatwiej jest również opowiadać bajki i historie ze swojego własnego dzieciństwa, śpiewać piosenki oraz układać wraz z dzieckiem rymowanki i wierszyki w języku, którym sami mówili jako dzieci. Tego rodzaju zajęcia mają duże znaczenie nie tylko dla kontaktu z dzieckiem, lecz również dla ogólnego rozwoju językowego dziecka.

Wybierz ten język, który wydaje się najbardziej naturalny!

Vilket språk ska jag tala med barnet om vi föräldrar har olika modersmål?

Också i familjer där föräldrarna har olika modersmål brukar man rekommendera att var och en använder sitt modersmål tillsammans med barnet. Alltså: En person – ett språk. Barnet har då lättare att vänja sig vid att koppla ihop det ena språket med mamma och det andra med pappa. När hela familjen är tillsammans kan man välja det som känns naturligast; ett av modersmålen, svenska eller något annat gemensamt språk – eller att kombinera flera olika språk.

I familjer där den ena föräldern är svenskspråkig och den andra har ett annat modersmål är det också bra att varje förälder talar "sitt" språk. Det är troligt att svenskan kommer att bli det dominerande språket i den här typen av familjer, men vill man att barnet ska bli tvåspråkigt är det viktigt att på olika sätt ge extra stöd för utvecklingen i minoritetsspråket.

W jakim języku mam rozmawiać z dzieckiem, jeżeli jako rodzice posługujemy się różnymi językami ojczystymi?

Również w przypadku rodzin, w których rodzice posługują się różnymi językami ojczystymi, zaleca się zazwyczaj, by każde z nich w kontaktach z dzieckiem używało swojego języka ojczystego. Zatem: Jedna osoba – jeden język. Dziecku jest wtedy łatwiej przyzwyczaić się do kojarzenia jednego języka z matką, a drugiego z ojcem. Gdy cała rodzina przebywa razem, można wybrać rozwiązanie, które wydaje się najbardziej naturalne: jeden z języków ojczystych, język szwedzki lub jakiś inny wspólny język – albo kombinację kilku różnych języków.

W rodzinach, gdzie jedno z rodziców jest szwedzkojęzyczne, a drugie posługuje się innym językiem ojczystym, również dobrze jest, jeżeli każde z rodziców mówi w „swoim” języku. Prawdopodobnie język szwedzki stanie się w tego typu rodzinach językiem dominującym, ale jeżeli dziecko ma być dwujęzyczne, jest rzeczą ważną, by na różne sposoby wspierać rozwój języka mniejszości.

Kommer mitt barn att lära sig svenska om jag fortsätter att tala mitt modersmål med barnet?

Ja, det finns till och med forskning som visar att det går bättre att lära sig ett andraspråk om man samtidigt får en god grund i sitt förstaspråk. De båda språken behöver inte konkurrera, utan kan fungera som stöd för varandra. Om barnet har lärt sig ett begrepp på sitt modersmål (t ex gaajaysan på somaliska) är det lättare att lära sig ordet för motsvarande begrepp på svenska (hungrig) och omvänt.

Alla föräldrar önskar att det ska gå bra för deras barn i skolan och därför vill de att barnen tidigt ska lära sig svenska. Men detta betyder inte att föräldrarna ska sluta använda modersmålet när de talar med barnen. Däremot kan föräldrarna hjälpa barnen att få kontakt med det svenska språket. Det bästa sättet för barn att lära sig svenska är att de får använda det tillsammans med svensktalande kamrater och vuxna. Det vanligaste är att detta sker i förskolan och kanske med föräldrarnas vänner och bekanta.

Czy moje dziecko nauczy się szwedzkiego, jeżeli będę z nim nadal rozmawiać w moim języku ojczystym?

Tak, istnieją nawet badania, które dowodzą, że łatwiej nauczyć się drugiego języka, jeżeli jednocześnie otrzymuje się dobre podstawy w swoim pierwszym języku. Oba języki nie muszą ze sobą konkurować, lecz mogą wspierać się nawzajem. Jeżeli dziecko nauczy się jakiegoś pojęcia w swoim języku ojczystym (np. gaajaysan po somalijsku), łatwiej mu nauczyć się jego odpowiednika po szwedzku (hungrig) i na odwrót.

Wszystkim rodzicom zależy na tym, aby ich dzieci dobrze radziły sobie w szkole i dlatego chcą, aby wcześniej nauczyły się języka szwedzkiego. Nie oznacza to jednak, że rodzice powinni przestać używać języka ojczystego w rozmowach z dzieckiem. Mogą natomiast pomagać dziecku uzyskiwać kontakt z językiem szwedzkim. Najlepszym sposobem na nauczenie się przez dziecko szwedzkiego jest możliwość używania tego języka wspólnie ze szwedzkojęzycznymi kolegami i osobami dorosłymi. Najczęściej ma to miejsce w przedszkolu oraz być może w kontaktach z przyjaciółmi i znajomymi rodziców.

Är det dåligt om mitt barn blandar språken?

Nej, vanligtvis inte. Det är helt normalt att små barn blandar ord från de olika språken i ett och samma yttrande. Detta kan bero på att de ännu inte lärt sig att skilja mellan de olika språken eller på att de saknar ord på det ena eller andra språket.

En annan vanlig företeelse är den mer eller mindre medvetna växling mellan språken som äldre barn och vuxna kan göra, när de talar med andra tvåspråkiga. Denna så kallade kodväxling är något som är naturligt för tvåspråkiga. De utnyttjar helt enkelt möjligheten att växla språk som ytterligare ett uttrycksmedel, för att få fram en viss nyans eller känsla, citera vad någon exakt har sagt på ett annat språk eller för att skapa gemenskap mellan talare av samma språk. Många kan ha svårt att förstå eller acceptera ett sådant språkbruk. De kan tycka att det är dåligt att "blanda" språken på det sättet och tro att det visar att man inte riktigt behärskar sina språk. Men forskningen visar att det krävs en ganska hög språkbehärskning för att kunna växla mellan språken på ett flytande sätt och att det är både naturligt och funktionellt i tvåspråkiga samtal.

Czy to źle, jeżeli moje dziecko miesza języki?

Nie, zazwyczaj nie. Jest rzeczą zupełnie normalną, że małe dzieci mieszają w tej samej wypowiedzi słowa z różnych języków. Może to wynikać z faktu, że nie nauczyły się jeszcze rozróżniać poszczególnych języków lub że brakuje im słowa w jednym lub drugim języku.

Innym częstym zjawiskiem jest bardziej lub mniej świadome przechodzenie między językami, stosowane przez starsze dzieci i osoby dorosłe podczas rozmowy z innymi osobami dwujęzycznymi. Ta tak zwana zmiana kodu jest czymś naturalnym dla osób dwujęzycznych. Wykorzystują one po prostu możliwość zmiany języka jako dodatkowy środek wyrazu, na przykład po to, aby oddać jakiś niuans lub uczucie, zacytować słowa wypowiedziane przez kogoś w innym języku lub utworzyć wspólnotę między osobami mówiącymi tym samym językiem. Dla wielu osób zrozumienie lub zaakceptowanie takiego użycia języka może być trudne. Mogą one uważać, że takie „mieszanie” języków jest czymś złym i sądzić, że dowodzi to, iż dana osoba nie opanowała dobrze swoich języków. Jednakże badania dowodzą, że do płynnego przechodzenia między językami wymagany jest dość wysoki poziom ich opanowania oraz że jest to zjawisko naturalne i przydatne w rozmowach osób dwujęzycznych.

Vad ska jag göra om mitt barn bara svarar på svenska?

Det är inte ovanligt att barn under vissa perioder föredrar att använda svenska, även om föräldrarna försöker vara konsekventa och tala sitt modersmål med dem. Om föräldrarna vill att barnet ska bli tvåspråkigt är det viktigt att de fortsätter att använda modersmålet tillsammans med barnet. Det är bra om det också finns jämnåriga kamrater och andra vuxna som använder minoritetsspråket med barnet så att språket fyller en funktion också utanför familjen. I många fall har det visat sig att även om barn inte aktivt använder språket i någon större utsträckning så kan de ändå utveckla en hög passiv förmåga, som grund för att senare lära sig att använda språket också mer aktivt.

Om barnet använder svenska när föräldrarna talar sitt modersmål kan dessa försöka hjälpa barnet genom att svara med de rätta orden och uttrycken på modersmålet. Kontakten och kommunikationen med barnet är emellertid det mest grundläggande, oavsett vilket språk man använder. Det är viktigare att lyssna på vad barnet har att säga, än till hur och vilket språk de väljer att göra det på. Det gäller att vara tålmodig, för det tar tid att överföra sitt språk till barnet i en miljö där svenskan har så stort inflytande och ofta värderas mer.

Co mam zrobić, jeżeli moje dziecko odpowiada tylko po szwedzku?

To, że dzieci w pewnych okresach wolą używać języka szwedzkiego, nie jest rzeczą niezwykłą, nawet jeżeli rodzice próbują być konsekwentni, rozmawiając z nimi w języku ojczystym. Jeżeli rodzice chcą, aby dziecko zostało dwujęzyczne, ważne jest, by nadal używali wspólnie z nim języka ojczystego. Dobrze, jeżeli istnieją również koledzy w tym samym wieku oraz inne osoby dorosłe, które używają języka mniejszości w kontaktach z dzieckiem, dzięki czemu język ten spełnia pewną funkcję także poza rodziną. W wielu przypadkach okazuje się, że nawet jeżeli dziecko nie używa języka w większym zakresie w sposób czynny, może pomimo tego osiągnąć wysoki stopień znajomości biernej, która stanowi podstawę dla późniejszego bardziej czynnego opanowania tego języka.

Jeżeli dziecko używa języka szwedzkiego, gdy rodzice rozmawiają w swoim języku ojczystym, mogą oni pomóc dziecku, odpowiadając przy użyciu właściwych słów i zwrotów w języku ojczystym. Kontakt i komunikacja z dzieckiem jest rzeczą najbardziej istotną, niezależnie od używanego języka. Ważniejsze jest to, by słuchać, co dziecko ma do powiedzenia, niż to, w jaki sposób i w jakim języku decyduje się to zrobić. Trzeba wykazać się cierpliwością, ponieważ przekazanie swojego języka dziecku w środowisku, gdzie język szwedzki ma tak duży wpływ i często jest wyżej ceniony, jest rzeczą wymagającą czasu.

Vad kan jag göra för att stödja mitt barns utveckling i modersmålet?

Turkiska barn i Turkiet och svenska barn i Sverige lär sig sitt modersmål i många olika situationer och med många olika människor; i familjen, tillsammans släkt och vänner, på gården, i affären, på bussen, i förskolan och i skolan. Hela dagen har de möjlighet att höra, tala och lära sitt modersmål. Många minoritetsbarn har mycket mer begränsade möjligheter för sin modersmålsutveckling. För flertalet är det framför allt i hemmet som barnet hör och använder modersmålet. Det ställer förstås större krav på föräldrarna att, tillsammans med förskolan och skolan, vidga barnens kontakter på modersmålet. Tillsammans måste de vuxna i barnens omgivning skapa möjligheter för barnen att få använda sitt modersmål så mycket som möjligt både i och utanför familjen, både tillsammans med jämnåriga och tillsammans med vuxna.

De allra flesta kommuner har verksamhet för föräldrar med hemmavarande barn i den s.k. öppna förskolan. Dit kan man gå för att träffa andra föräldrar och barn. I många kommuner erbjuder också biblioteken sago- stunder på olika modersmål. Biblioteken har också barn- och ungdomsböcker på många olika språk att låna ut. Fråga i din kommun vilka möjligheter som finns där.

Co mogę zrobić, by wspierać rozwój języka ojczystego u mojego dziecka?

Tureckie dzieci w Turcji i szwedzkie dzieci w Szwecji uczą się swojego języka ojczystego w wielu różnych sytuacjach i z wieloma różnymi osobami – w rodzinie, z krewnymi i przyjaciółmi, na podwórku, w sklepie, w autobusie, w przedszkolu i w szkole. Przez cały dzień mają możliwość słuchania, mówienia i uczenia się swojego języka ojczystego. Wiele dzieci ze społeczności mniejszościowych ma o wiele bardziej ograniczone możliwości rozwijania swojego języka ojczystego. Większość z nich słucha i używa tego języka przede wszystkim w domu. Stawia to oczywiście większe wymagania przed rodzicami, którzy wspólnie z przedszkolem i szkołą muszą poszerzać kontakty dziecka w języku ojczystym. Osoby dorosłe z otoczenia dziecka muszą razem stwarzać mu możliwości jak najczęstszego używania języka ojczystego zarówno w rodzinie, jak i poza nią, w kontaktach z rówieśnikami i dorosłymi.

Większość gmin prowadzi w ramach tak zwanego przedszkola otwartego zajęcia dla rodziców, których dzieci pozostają w domu. Można tam spotkać się z innymi rodzicami i dziećmi. W wielu gminach biblioteki publiczne oferują spotkania z bajkami w różnych językach ojczystych. W bibliotece można również wypożyczyć książki dla dzieci i młodzieży w wielu różnych językach. Zapytaj w swojej gminie, jakie oferuje możliwości w tym zakresie.

Hur kan jag stödja mitt barns språkutveckling i svenska?

En bra grund för barnets utveckling i svenska är ett gott samarbete mellan förskolan och skolan och föräldrarna. Förskolan och skolan har ett stort ansvar för barnens utveckling i svenska men föräldrarna kan också hjälpa till på olika sätt. Framför allt genom att uppmuntra barnens skolarbete på olika sätt. Också om föräldrarna inte kan så mycket svenska kan de hjälpa till med skolbarnens läxläsning.

Många föräldrar undrar hur deras barn kan lära sig svenska när barnen inte har några svenska kamrater att umgås med. Det finns minst två saker som föräldrar bör fundera på. För det första gäller det att på olika sätt skapa tillfällen för barnen att träffa personer som talar svenska. Det viktigaste är att barnet får många olika tillfällen att använda svenska tillsammans med kamrater och andra vuxna – det spelar mindre roll om dessa personer har svenska som modersmål eller inte. Föräldrarna kan t ex stimulera barnen att delta i aktiviteter där de kommer i kontakt med svensktalande barn såsom fotbollslag, körer, dansgrupper eller liknande.

För det andra gäller det att fundera på vilken förskola/skola som kan vara lämplig för barnet. Föräldrarna har rätt att ställa krav på att pedagogerna i såväl förskolan som skolan har en stor medvetenhet och kunnskap om tvåspråkig utveckling, andraspråksinlärning och hur man lär sig på ett andraspråk. Föräldrarna har också rätt att kräva att pedagogerna arbetar på ett sätt som gagnar deras barns språkutveckling, både på modersmålet och på svenska.

W jaki sposób mogę wspierać rozwój języka szwedzkiego u mojego dziecka?

Dobłą podstawę dla rozwoju języka szwedzkiego u dziecka stanowi właściwa współpraca między przedszkolem i szkołą a rodzicami. Przedszkole i szkoła ponoszą dużą odpowiedzialność za rozwój języka szwedzkiego u dziecka, lecz również rodzice mogą w tym pomagać na różne sposoby. Przede wszystkim poprzez zachęcanie dziecka różnymi metodami do pracy szkolnej. Nawet jeżeli rodzice nie znają zbyt dobrze szwedzkiego, mogą pomagać dzieciom szkolnym w odrabianiu lekcji.

Wielu rodziców zastanawia się, w jaki sposób ich dziecko może nauczyć się języka szwedzkiego, jeżeli nie ma szwedzkich kolegów, z którymi mogłoby przebywać. Rodzice powinni zastanowić się nad co najmniej dwoma rzeczami. Po pierwsze konieczne jest stwarzanie dziecku różnorodnych okazji do spotykania osób mówiących po szwedzku. Najważniejsze jest to, by dziecko miało wiele różnych sposobności do używania języka szwedzkiego w kontaktach z kolegami i innymi osobami dorosłymi – mniejszą rolę odgrywa to, czy dla osób tych szwedzki jest językiem ojczystym, czy też nie. Rodzice mogą na przykład stymulować dzieci do uczestnictwa w zajęciach, podczas których nawiązują one kontakty z dziećmi szwedzkojęzycznymi, takich jak drużyny piłkarskie, chóry, grupy taneczne i tym podobne.

Po drugie trzeba zastanowić się, jakie przedszkole/szkoła może być odpowiednie dla dziecka. Rodzice mają prawo wymagać, aby pedagodzy zarówno w przedszkolu, jak i w szkole posiadali wysoką świadomość i wiedzę

na temat rozwoju dwujęzycznego, uczenia się drugiego języka oraz sposobu uczenia się w drugim języku. Rodzice mają również prawo domagać się, by pedagodzy pracowali

w sposób sprzyjający rozwojowi językowemu ich dziecka, zarówno w języku ojczystym, jak i w języku szwedzkim.

Vad ska jag göra om mitt barn slutar prata i förskolan?

Vänta lite och se. Ibland när ett barn börjar i en förskola där modersmålet inte används, kan det hända att en så kallad "tyst period" inträffar och barnet inte säger någonting på svenska under lång tid. Det är ingen fara om barnet verkar må bra i övrigt och om det kommunicerar på annat sätt under den här tiden, t ex genom att peka, visa vad det vill och förstås fortsätter att tala sitt modersmål hemma. Hela tiden samlar barnet kunskap om det nya språket även om det inte märks utåt. Oftast börjar barnet tala efter en periods tystnad, då det samlat tillräckliga kunskaper om det nya språket. Små barn mår dock bra om de märker att även deras modersmål används och uppskattas i förskolan.

Co mam zrobić, jeżeli moje dziecko przestaje rozmawiać w przedszkolu?

Poczekaj trochę i zobacz, co się będzie dziać. Czasami gdy dziecko zaczyna chodzić do przedszkola, gdzie nie jest używany jego język ojczysty, może się zdarzyć tak zwany „okres cichy” i dziecko przez długi czas nie mówi nic po szwedzku. Nie jest to groźne, jeżeli poza tym wygląda na to, że dziecko czuje się dobrze i jeżeli komunikuje się w tym czasie w inny sposób, np. wskazując palcem lub pokazując, czego chce i oczywiście w dalszym ciągu używa w domu swojego języka ojczystego. Przez cały czas dziecko gromadzi wiedzę o nowym języku, nawet jeżeli nie widać tego na zewnątrz. Najczęściej dziecko zaczyna mówić po pewnym okresie milczenia, gdy zbierze wystarczającą wiedzę o nowym języku. Małe dzieci czują się jednak dobrze, gdy widzą, że w przedszkolu używany jest i doceniany również ich język ojczysty.

Ska mitt barn ha modersmålsstöd i förskolan?

För att klara skolan och få en bra framtid i Sverige är naturligtvis goda kunskaper i svenska av avgörande betydelse. Men inläringen av svenska behöver inte ske på modersmålets bekostnad. Forskningen har visat att det snarare är tvärtom; barn som får möjlighet att utveckla sitt modersmål i förskolan och skolan får också ofta bättre kunskaper i svenska och i andra skolämnen. Modersmålsstödet i förskolan kan fungera som en bro mellan hemmet och förskolan. Det ger också barnet en värdefull möjlighet att vidareutveckla sitt modersmål samtidigt som barnet utvecklar svenska som ett andra språk.

Det är ganska vanligt att barn som har ett annat modersmål kommer i kontakt med svenskan först i förskolan. Ibland kan det finnas tvåspråkiga förskolor eller tvåspråkiga avdelningar för barn med samma modersmål. Där finns det både svenskspråkig personal och personal som talar barnets modersmål. Föräldrarna bestämmer själva om de vill ha sina barn på en sådan förskola.

Om barnet går i svensktalande grupp kan föräldrarna ansöka om modersmålsstöd. Då kommer en modersmålstränare (som förut kallades hemspråkstränare) till förskolan och pratar, leker och läser sagor med barnet på modersmålet. Fråga din förskola eller ansvarig tjänsteman i din kommun om vilka möjligeter som erbjuds.

Czy moje dziecko powinno otrzymywać w przedszkolu wsparcie języka ojczystego?

Do tego, aby poradzić sobie w szkole i zapewnić sobie dobrą przyszłość w Szwecji, dobra znajomość języka szwedzkiego ma naturalnie decydujące znaczenie. Jednakże uczenie się szwedzkiego nie musi odbywać się kosztem języka ojczystego. Badania wykazują, że jest raczej odwrotnie – dzieci, które mają w przedszkolu i w szkole możliwość rozwijania swojego języka ojczystego, często lepiej uczą się języka szwedzkiego i innych przedmiotów szkolnych. Wsparcie języka ojczystego w przedszkolu może pełnić rolę pomostu między domem a przedszkolem. Zapewnia ono również dziecku cenną możliwość dalszego rozwijania swojego języka ojczystego przy jednoczesnym rozwijaniu szwedzkiego jako drugiego języka.

Dość często zdarza się, że dzieci z innym językiem ojczystym pierwszy kontakt z językiem szwedzkim mają dopiero w przedszkolu. Czasami istnieją przedszkola dwujęzyczne lub oddziały dwujęzyczne dla dzieci z tym samym językiem ojczystym. W miejscach tych pracuje zarówno personel szwedzkojęzyczny, jak i personel mówiący językiem ojczystym dziecka. Rodzice sami decydują, czy chcą, by ich dziecko uczęszczało do takiego przedszkola.

Jeżeli dziecko chodzi do oddziału szwedzkojęzycznego, rodzice mogą złożyć wniosek o wsparcie języka ojczystego. W takim przypadku do przedszkola przychodzi trener języka ojczystego (nazywany dawniej trenerem języka domowego), który rozmawia, bawi się i opowiada dziecku bajki w języku ojczystym. Zapytaj w zarządzie opieki społecznej, jakie możliwości oferuje w twoja dzielnica/gmina.

Ska mitt barn läsa ämnet modersmål i skolan?

Forskning visar att tvåspråkiga barn som lärt sig läsa och skriva på sitt modersmål har lättare att utveckla och bevara det. Det bästa vore om alla barn först fick lära sig att läsa och skriva på sitt starkaste språk, som för många barn är modersmålet. Förmågan att läsa och skriva på ett språk underlättar sedan läsinlärningen på andra språk. Barn kan även lära sig läsa och skriva samtidigt på flera språk. I skolans modersmålsundervisning får barnet möjlighet att lära sig läsa och skriva på sitt modersmål. Genom att till exempel skriva brev, läsa böcker och annat skrivet material kan barnet fortsätta och utöka kontakten med ursprungslandet.

I skolan har barnet rätt till undervisning i modersmålet. Det måste finnas minst fem barn i kommunen för att bilda en grupp för modersmålsundervisning (tidigare kallad hemspråksundervisning). Om barn med samma språk går i olika skolor, samlar man dem på en skola under de timmar som modersmålsundervisningen sker. Undervisningen är frivillig och därför måste föräldrarna anmäla till skolan om de vill att barnet ska ha modersmålsundervisning. Om barnet inte kan så mycket svenska, har barnet också rätt att få studiehandledning på modersmålet. Det betyder att barnet får hjälp av en modersmåls lärare i olika skolämnen. Läraren förklarar på modersmålet innehållet i det som klassen arbetar med och hjälper barnet i skolarbetet. Skolan bestämmer om barnet ska få studiehandledning.

Det finns också andra sätt att studera modersmålet. Fråga din skola vilka möjligheter som erbjuds och vad de innebär. För några språkgrupper och på några orter finns det t.ex. möjlighet att välja tvåspråkig undervisning i form av tvåspråkiga klasser eller språkligt inriktad friskola.

Czy moje dziecko powinno uczyć się w szkole przedmiotu „Język ojczysty”?

Badania dowodzą, że dzieci dwujęzyczne, które nauczyły się czytać i pisać w swoim języku ojczystym, mogą łatwiej rozwijać i zachować ten język. Byłoby najlepiej, gdyby wszystkie dzieci mogły najpierw nauczyć się czytać i pisać w swoim najsilniejszym języku, którym dla wielu z nich jest język ojczysty. Umiejętność czytania i pisania w jednym języku ułatwia później naukę czytania w innych językach. Dzieci są nawet w stanie nauczyć się czytać i pisać jednocześnie w kilku językach. W ramach nauczania języka ojczystego w szkole dziecko ma możliwość opanowania umiejętności czytania i pisania w tym języku. Dziecko może utrzymywać i rozwijać kontakty z krajem pochodzenia, na przykład pisząc listy i czytając książki lub inne materiały pisemne.

W szkole dziecko ma prawo do pobierania nauki języka ojczystego. W gminie musi być co najmniej pięcioro dzieci, aby można było utworzyć grupę nauczania języka ojczystego (nazywanego dawniej nauczaniem języka domowego). Jeżeli dzieci z tym samym językiem chodzą do różnych szkół, gromadzi się je w jednej szkole w godzinach, w których odbywa się nauczanie języka ojczystego. Nauczanie to jest dobrowolne i dlatego rodzice muszą zgłosić w szkole, że chcą, by ich dziecko uczestniczyło w tych zajęciach. Jeżeli dziecko nie zna zbyt dobrze języka szwedzkiego, ma również prawo otrzymać pomoc w nauce w języku ojczystym. Oznacza to, że nauczyciel języka ojczystego pomaga dziecku w nauce różnych przedmiotów szkolnych. Nauczyciel wyjaśnia w języku ojczystym

materiał przerabiany przez klasę i pomaga dziecku w pracy szkolnej. O tym, czy dziecko otrzyma pomoc w nauce, decyduje szkoła.

Istnieją również inne sposoby nauki języka ojczystego. Zapytaj w swojej szkole, jakie oferuje możliwości i co one

oznaczają. Dla niektórych grup językowych i w niektórych miejscowościach istnieje na przykład możliwość wyboru nauczania dwujęzycznego w formie klas dwujęzycznych lub szkoły niepublicznej o profilu językowym.

Ska mitt barn läsa ämnet "Svenska som andraspråk" i skolan?

I skolan kan man studera svenska antingen inom ämnet "Svenska" eller inom ämnet "Svenska som andraspråk". Vilket av dessa ämnen som ditt barn bör läsa beror på vilka färdigheter i svenska som barnet har när det börjar skolan. Barn med ett annat modersmål än svenska har ju oftast inte hunnit lära sig lika mycket svenska som svensktalande barn när de börjar skolan. Då är det viktigt att barnet får en språkundervisning som utgår från just detta barns kunskaper och behov. Om barnet inte får bra hjälp att hämta in det språkliga försprång som de svensktalande barnen har, finns det risk att barnet får svårt att komma ikapp de andra. Och det kan påverka hur man klarar sig i de andra ämnena i skolan.

Målet för ämnet "Svenska som andraspråk" är att eleverna ska uppnå samma nivå i svenska som elever med svenska som modersmål. Läraren i "Svenska som andraspråk" vet vad som kan vara svårt för elever som inte har svenska som modersmål. Därför kan läraren anpassa undervisningen mer efter de enskilda elevernas kunskaper och behov. Undervisningen i "Svenska som andraspråk" ska göra det möjligt för eleverna att använda svenskan som ett redskap för att tänka och för att uttrycka sig i tal och i skrift. Eleven ska också, vid sidan av modersmålet, kunna använda svenska språket som ett effektivt redskap för att inhämta kunskaper i andra ämnen.

Ofta bedrivs undervisningen i "Svenska som andraspråk" i mindre grupper. Det ger eleverna bättre möjligheter att öva språket och läraren har mer tid och utrymme för varje elev. Till skillnad från undervisningen i

en stor klass kan eleverna här oftare få komma till tals. I en mindre grupp är det också lättare att våga fråga och be läraren om hjälp när man inte förstår eller har svårt att hitta de rätta orden och uttryckssätten.

Fråga på ditt barns skola hur de bedriver undervisningen för tvåspråkiga elever både i ämnet "Svenska som andraspråk" och i skolans övriga ämnen.

Elev i Rinkeby överlämnar klassens temaarbete till 2003 års nobelpristagare, J.M. Coetzee. Foto: Roger Vikström. © Pressens Bild

Czy moje dziecko powinno uczyć się w szkole przedmiotu „Szwedzki jako drugi język”?

W szkole można uczyć się języka szwedzkiego w ramach przedmiotu „Szwedzki” lub „Szwedzki jako drugi język”. To, którego z tych dwóch przedmiotów powinno uczyć się twoje dziecko, zależy od posiadanych przez nie umiejętności w momencie rozpoczęcia szkoły. Dzieci posługujące się innym językiem ojczystym niż szwedzki najczęściej w momencie rozpoczęcia szkoły nie zdążyły się jeszcze nauczyć szwedzkiego tak dobrze, jak dzieci szwedzkojęzyczne. Ważne jest wtedy, aby dziecko uczestniczyło w nauczaniu języka, które bazuje na jego własnych umiejętnościach i potrzebach. Jeżeli dziecko nie otrzyma właściwej pomocy w zlikwidowaniu przewagi językowej, którą posiadają dzieci szwedzkojęzyczne, istnieje ryzyko, że będzie mu trudno dogonić pozostałe dzieci. To z kolei może mieć wpływ na jego wyniki z innych przedmiotów szkolnych.

Celem nauczania przedmiotu „Szwedzki jako drugi język” jest to, by uczniowie osiągnęli taki sam poziom języka szwedzkiego, jak uczniowie, których językiem ojczystym jest szwedzki. Nauczyciel przedmiotu „Szwedzki jako drugi język” wie, co może sprawiać trudność uczniom, dla których szwedzki nie jest językiem ojczystym. Dlatego jest on w stanie lepiej dostosować nauczanie do umiejętności i potrzeb poszczególnych uczniów. Nauczanie przedmiotu „Szwedzki jako drugi język” ma umożliwić uczniom używanie języka szwedzkiego jako narzędzia myślenia oraz wyrażania się w mowie i piśmie.

Uczeń powinien również umieć wykorzystywać język szwedzki, obok swojego języka ojczystego, jako skuteczne narzędzie zdobywania wiedzy z innych przedmiotów.

Często nauczanie przedmiotu „Szwedzki jako drugi język” odbywa się w mniejszych grupach. Zapewnia to uczniom lepsze możliwości ćwiczenia języka, a nauczyciel ma więcej czasu dla każdego ucznia. W odróżnieniu od nauczania w dużej klasie, uczniowie mają tu szansę częściej zabierać głos. W mniejszej grupie łatwiej jest również uczniowi odważyć się zadać pytanie i poprosić nauczyciela o pomoc, gdy czegoś nie rozumie lub trudno mu znaleźć odpowiednie słowa i wyrażenia.

Zapytaj w szkole, do której uczęszcza twoje dziecko, w jaki sposób odbywa się tam nauczanie uczniów dwujęzycznych w ramach przedmiotu „Szwedzki jako drugi język” oraz w ramach innych przedmiotów szkolnych.

Några ordförklaringar

Andraspråk: Det eller de språk som börjar läras in efter förstaspråket. Det är inte alltid lätt att dra gränsen mellan förstaspråk och andraspråk. När det gäller ett barn som börjar lära sig ytterligare ett språk i mycket tidig ålder kan man säga att barnet har två förstaspråk.

Förstaspråk: Det eller de språk som ett barn börjar lära sig först.

Hemspråk: Begreppet ”hemspråk” uppkom i samband med den så kallade hemspråksreformen som började genomföras 1977. Hemspråksundervisning kallas numera modersmålsundervisning. Barn har rätt till modersmålsundervisning om någon av föräldrarna eller vårdnadshavarna har ett annat språk än svenska som modersmål och om man använder språket dagligen med barnet.

Majoritetsspråk: Det största och dominerande språket i landet. I Sverige är svenska majoritetsspråket.

Minoritetsspråk: De språk som talas av delar av befolkningen. I Sverige finns fem officiella inhemska minoritetsspråk, *finska, jiddisch, meänkieli, romani chib* och *samiska* och ett mycket stort antal språk som talas av nytillkomna minoriteter, t ex *arabiska, danska, kurdiska, persiska, turkiska* och *somaliska*.

Modersmål: Termen ”modersmål” är ett mångtydigt begrepp, men vanligtvis menar man det/de första språk som lärs in i hemmet.

Tvåspråkighet: Termen ”tvåspråkighet” används ofta som samlingsterm för ”två- eller flerspråkighet”.

Wyjaśnienie kilku pojęć

Drugi język: Język, którego osoba uczy się po nauczaniu się pierwszego języka. Nie zawsze jest łatwo określić granicę między pierwszym a drugim językiem. W przypadku dziecka, które uczy się drugiego języka w bardzo wczesnym okresie, można powiedzieć, iż ma ono dwa pierwsze języki.

Pierwszy język: Język lub języki, których dziecko uczy się najpierw.

Język domowy: Pojęcie „język domowy” pojawiło się w nomenklaturze tzw. reformy języka domowego, którą przeprowadzono w 1977 roku. Nauczanie języka domowego nazywa się obecnie nauczaniem języka ojczystego. Dziecko ma prawo do nauczania języka ojczystego, jeśli jedno z rodziców lub opiekunów ma inny niż szwedzki język ojczysty i jeśli używa tego języka codziennie, w kontaktach z dzieckiem.

Język większości: Największy i dominujący język w kraju. W Szwecji językiem większości jest szwedzki.

Język mniejszości: Język, którym mówi część ludności. W Szwecji występuje pięć oficjalnych, rdzennych języków mniejszości – *fiński*, *jidysz*, *meänkieli*, *romski* (romani chib) i *lapoński* (język Samów) oraz wiele języków, którymi mówią mniejszości niedawno przybyłe do Szwecji, np. *arabski*, *duński*, *kurdyjski*, *perski*, *turecki* i *somalijski*.

Język ojczysty: Określenie „język ojczysty” ma wiele znaczeń, ale używając go, najczęściej ma się na myśli ten lub te pierwsze języki, których dziecko uczy się w domu.

Dwujęzyczność: Określenia „dwujęzyczność” używa się często, mówiąc o posługiwaniu się dwoma lub więcej językami.

För vidare läsning

Arnberg, Lenore (1988), *Så blir barn tvåspråkiga. Vägledning och råd under förskoleåldern*. Stockholm: Wahlström & Widstrand. (Boken finns också översatt till arabiska, engelska, finska och spanska.)

Baker, Colin (1996), *Barnets väg till tvåspråkighet: råd till föräldrar och lärare i förskola och grundskola*. Uppsala: Påfågeln.

Håkansson, Gisela (2003), *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Studentlitteratur

Hyltenstam, Kenneth (red.) (1996), *Tvåspråkighet med förbinder? Invandrar- och minoritetsundervisning i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.

Hyltenstam, Kenneth (red.) (1999), *Sveriges sju inhemska språk – ett minoritetsperspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Lightbown, Patsy and Spada, Nina (2003), *How Languages are Learned*. Oxford University Press. Revised edition.

Andra tips

För den som har tillgång till Internet (finns bl.a. på alla bibliotek) finns mycket information att hämta om tvåspråkighet i familjen och i skolan.

Om modersmålsundervisningen i förskolan och skolan kan man läsa på Tema Modersmål som ligger på Skoldatanätet. Där finns också särskild information riktad till föräldrar och till barn.

<http://www.skolutveckling.se/mangfald>

Mer information om svenska som andraspråk finner man bl.a. på Nationellt centrum hemsida:

<http://www.lhs.se/sfi>

Dodatkowa lektura

Arnberg, Lenore (1988), *Så blir barn tvåspråkiga. Vägledning och råd under förskoleåldern*. Stockholm: Wahlström & Widstrand. (Książka została również przetłumaczona na język arabski, angielski, fiński i hiszpański.)

Baker, Colin (1996), *Barnets väg till tvåspråkighet: råd till föräldrar och lärare i förskola och grundskola*. Uppsala: Påfågeln.

Håkansson, Gisela (2003), *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Studentlitteratur

Hyltenstam, Kenneth (red.) (1996), *Tvåspråkighet med förbinder? Invandrar- och minoritetsundervisning i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.

Hyltenstam, Kenneth (red.) (1999), *Sveriges sju inhemska språk – ett minoritetsperspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Lightbown, Patsy and Spada, Nina (2003), *How Languages are Learned*. Oxford University Press. Revised edition.

Inne wskazówki

Osoby posiadające dostęp do Internetu (możliwość ta istnieje m.in. we wszystkich bibliotekach) mogą znaleźć tam wiele informacji na temat dwujęzyczności w rodzinie i szkole.

Na temat nauczania języka ojczystego w przedszkolu i szkole są można przeczytać w portalu Tema Modersmål (Język Ojczysty) dostępnym w Skoldatanätet (Szkolna Sieć Komputerowa). Są tam również zamieszczone informacje przeznaczone dla rodziców i dla dzieci.

<http://www.skolutveckling.se/mangfald>

Więcej informacji na temat przedmiotu „Szwedzki jako drugi język” można znaleźć m.in. na stronie internetowej Nationellt centrum (Centrum Krajowe):

<http://www.lhs.se/sfi>

Innehåll och utformning
av denna broschyr
har utarbetats av
Språkforskningsinstitutet i Rinkeby
i samarbete
med föräldrar, förskollärare och lärare
och med forskare vid
Centrum för tvåspråkighetsforskning,
Stockholms universitet.

Institutet tackar dem alla varmt
för värdefulla synpunkter!

Myndigheten för skolutveckling har bekostat
översättning och tryckning.

Treść oraz forma niniejszej
broszury zostały opracowane przez
Språkforskningsinstitutet i Rinkeby
we współpracy z rodzicami, wychowawcami
przedszkolnymi i nauczycielami
oraz naukowcami z
Centrum für tvåspråkighetsforskning
Uniwersytetu Sztokholmskiego.

Instytut składa im wszystkim gorące
podziękowania za cenne uwagi!

Tłumaczenie i druk zostały sfinansowane przez
Myndigheten för skolutveckling.

TVÅ SPRÅK ELLER FLERA?

Råd till flerspråkiga familjer

De råd som ges i den här broschyren grundar sig på aktuell kunskap om barns tvåspråkiga utveckling och bygger på de senaste forskningsrönen, förslag och synpunkter från föräldrar, pedagoger i förskola och skola och från forskare vid andra institutioner.

Råden är allmänna och passar många men kanske inte alla. Givetvis ska varje förälder välja det som känns naturligast och bäst i den egna familjen.

Broschyren är tvåspråkig och ges ut på svenska samt albanska, arabiska, bosniska, engelska, finska, somaliska, spanska, turkiska, kurmanji (nordkurdiska), arli (romani), lovari (romani), persiska, polska, ryska, thailändska och tigriska.

DWA LUB WIĘCEJ JĘZYKÓW?

Porady dla rodzin wielojęzycznych

Porady, których udzielono w niniejszej broszurze, opierają się na aktualnej wiedzy na temat dwujęzycznego rozwoju dzieci i wykorzystują najnowsze wyniki badań oraz propozycje i opinie rodziców, pedagogów przedszkolnych i szkolnych oraz naukowców z innych instytucji.

Porady mają charakter ogólny i odnoszą się do wielu osób, choć prawdopodobnie nie do wszystkich. Każdy rodzic powinien oczywiście wybrać to, co wydaje się najbardziej naturalne i najlepsze dla jego własnej rodziny.

Broszura jest dwujęzyczna i została wydana w języku szwedzkim oraz albańskim, arabskim, bośniackim, angielskim, fińskim, somalijskim, hiszpańskim, tureckim, kurmanji (północnokurdyjskim), arli (romskim) lovari (romskim), perskim, polskim, rosyjskim, tajlandzkim i tigrinja.

MYNDIGHETEN FÖR
SKOLUTVECKLING

SPRÅKFORSKNINGS-
INSTITUTET i Rinkeby

